

Újból és újból Székelyföld

(1. rész)

Előzmény. 2015 tavaszán István barátom kért, hogy menjek ki vele a csíksomlyói búcsúra. Ismerte sok látogatásomat. Mondta, ez nagy lelki élmény lenne számára, kvázi ajándék 60. születésnapja alkalmából. Akkor úgy beszéltünk, hogy felesége, Judit és Társam, Márta is jöjjen. Közbejött az én lovas balesetem következménye; a koponyában a mozgást akadályozó vérömleny mozgásblokkolása, majd ennek következményeként operációm, rehabilitációm. Idén, a nyár elején István újra felvetette az utazás tervét, de már a nyár végére célozva. Azóta megváltozott két tény; az egyik, hogy felesége már nem vállalkozik hosszabb útra, a másik meg a Mártival való kapcsolat kvázi megszűnése. Így aztán rábólintottam – idén még úgysem jártam arrafelé –, és ketten nekivágtunk az általam tervezett program megvalósításának. Akiknek jeleztem esetleges, vagy közel-biztos érkezésünket, mindegyik örült neki és várta a találkozót.

Kis ajándékokkal felkészültünk mindketten.

2017. szeptember 4., hétfő. Reggel hétkor indultunk az én kocsimmal. István vezetett először. Már korábban kipróbálta a kocsimat, és jó volt betudni, hogy ő is fog vezetni. Az M3-on és leágazásán mentünk Debrecenig, onnét át Berettyóújfaluiig. Ott rátértünk a Nagyvárad felé vezető útra, de még betértünk **Biharkeresztesre**. Néhány emlékfotó a kat. és ref. templomról. István legutóbb még gyerekkorában járt itt, Édesanyja innét származik.

A határhoz 11-kor értünk, hamar átjutottunk. Az első benzinkútnál megvettük a kötelező úthasználati vinyettát, és mentünk tovább Nagyvárad felé. Nem álltunk meg, csak áthajtottunk az eléggé zsúfolt városra.

Királyhágó felé elromlott az idő, így nem láttunk sokat, csak esőt és párafelhőket. Még volt kb. 80 km Kalotaszegig. Bánffyhunyadnál ismerősként pillantottuk meg a cigánypalotákat. A ref. templomnál nem álltunk meg, mert végig hajtott az idő, hisz' ott egy órával már odébb járt az óra.

Magyargyerómonostor felé tértünk le.

Körbejártuk a templomot, a templomudvart, megnéztük a Kós Károly-kutató, Anthony Gall által tervezett paplakot, és mentünk tovább az általam oly' kedvelt Magyarvalkóra. Menet közben élmény volt egy nyájat nézni, ahogy éppen leereszkedett egy hegyoldalról. Lassan mozgott, mintha egy gomolyagot egyben és részeire szakadva elindítanak a lejtő tetejéről.

Magyarvalkón beköszöntünk a most ott szolgáló lelkészhez, Papp Ákoshoz. Kedvesen fogadott, és mivel mondtam, hogy már sokszor jártam errefelé, ideadta a templomkulcsot. Fel-

mentünk a templomot övező nagy almáskerten és temetőn át a vártemplomhoz, és körülötte benne nézelődtünk. Büszke lehet minden magyar, hogy ilyen szép fekvésű és sziluettű templomunk van, nem hiába rögzítette anno Kós Károly egy ex librisében a templomot. Ő sokszor járt itt, hiszen ő volt sok éven át az egyházkerület főgondnoka, valamint az almáskertben lévő pavilonban össze-összegyűltek a környék értelmiségei. Most a pavilont gyönyörűen felújították, Jékely Zoltánról nevezték el. Hiába csöpörgött az eső, megnyugtató volt a vizes fűben császkalni a pavilon körül, új emlékfákat nézve.

Az teljes véletlen, hogy rábukkantam a korábban itt szolgáló Lukácsy Ferenc tiszteletes új helyére, márpedig éppen az én kedves falum – Siklód – alatti Küsmödben, ahova ő költözött. Jó négy éve volt, hogy egy vasárnap Mártival Kőrispatakról siettünk fel Siklódra, saccolván, hogy már nem érünk fel tíz órára az istentiszteletre,

A magyargyerómonostori templom

mert még Küsmödön tartottunk a rendkívül rossz úton. Mártival megegyeztünk, legalább ide menjünk be a templomba. Öt percet késtünk, a nyitóének végére. Nem voltak sokan a régi templomban, örömmel hallgattuk a már ott szolgáló Lukácsy Ferencet. Utána kicsit beszélgettünk a templom mellett, majd mentünk fel Siklódra, a mi régi ismerőseinkhez. Jó volt megtudni, hogy a két falu lelkésze és családjai jó barátságban vannak.

Visszatérve a főútra, hajtottunk Kolozsvár felé. Közben és az út során végig beszéltem emlékeimről, tapasztalataimról Istvánnak, aki életében most járt először Erdélyben. Számolgtam, kb. ötvenszer voltam arrafelé.

Kolozsvár előtt rátértünk a hatalmas autópályára. 54 km a Torda melletti Aranyosgyéresig.

Bár csak az autóból láttuk, de így is meghökentő volt a Tordai-hasadék látványa. Aki már végigjárta a hasadékot, az ismeri, hogy milyen félelmetes érzés a hasadék gyalogútja mentén a jó nyolcvan méter magas sziklafalak között járni.

Önnét hajtván a nyárádtói elágazásig, elhagytuk a főutat – szokás szerint Marosvásárhely forgatagát kihagyva –, és Ákosfalva felé vettük az irányt, majd Balavásárnál balra, Szováta felé fordultunk. Most milyen jó út volt Nyárádtó és Ákosfalva között! Érik az embert meglepetések, pozitív meglepetések. Ezen az úton Erdőszentgyörgyig hajtottunk, majd letértünk a bözdújfalusi víztározó irányába. Én már tudtam, hogy egészen a volt Bözdújfaluiig (az elárasztott falu) a tavasz folyamán megépült egy aszfaltút. Aszfaltút!!! Szinte hihetetlen. Az útról láttuk, hogy alig van víz a legmélyebb ponton a víztározóban. Hallottuk, hogy a gát hibája miatt leeresztették a vizet a javításig. [A székely azt mondja, hogy ez nem igaz, csak rájátszottak egy kis hibára a székely góbék, így remélve, hogy a leengedés időtartama alatt majd megépítenek a már teljesen leomlott (mára már szétbontott!!) templom helyén egy emléktemplomot, egy új torzót.] Kb. hét órára (ittthon még csak hatot ütött az óra) beérkeztünk az utolsó köves szakaszon az aszfalt után **Kórispatakra**. Egyből az étkezőkonyhába. Régi barátom felesége, Magdi bukkant fel, és vacsorával már kínált is. Jó volt megérkezni a közel 700 km megtétele után. Az étkezéskor és a szállásaikon rajtunk kívül volt egy gyerekcsapat és kísérőik. Ők a környékben élő hátrányos helyzetű gyerekek voltak, és a katolikus karitászs segítségével ötnapos táborozásban vettek részt a szolgálat fiatal önkéntesei felügyeletével, a Szócs család méltányos összegű (vagy ingyenes?) vendéglátásával.

Jót és sokat ettünk, ittunk, mint mindig a vacsoránál pálinkát, a faluhoz kötődő ún. csatavesztett bort. (Az első világháborút túlélő falubeli katonáknak hazatérve a fogságból pár szőlőtövet hazahozott, amit elültetett, és ebből lett a környék nevezetes házi kincse. Szócs Lajosék mindig üdvözlő és vendégmarasztaló bora egy valószínűleg direkt termő félfehér-félvörös nedű, amely önmagában, de a Szócs-féle palackozású igazán jó erős, szódavízzel fröccsként is nagyszerű.) Én ezt ittam vacsora közben és után, István mindezekből keveset, de az igazi székely sört, amikor előkerült, ízlelgette ő is a Szócs apával. (Szócs Lajost kb. 14 éve ismerem meg, amikor végre eljutottam arra a vidékre, a siklódi, a Kós Károly által tervezett, és a tervezés után 50 évvel később megvalósuló ref. templom „becserkészésére”. Ismeretségünk és jóbaráti kapcsolatunk Vele és Családjával azóta is töretlen.)

Szállásunk az éttermük mellett, a kb. három éve megvett és átalakított családi házban volt. Két különálló négyágyas szobával, fürdőszobával és a ház alsó részében közös főzőkonyhával-étkezővel.

Már nagyon jólesett a pihenés, az esti szivar és a hűvös éjszaka a kissé nyitott teraszajtó mellett.

Aznap több mint 670 km-t tettünk meg.

2017. szeptember 5., kedd

Reggelit arra az időre kértünk, amikorra a sok gyermek is jött. Ez 9-kor volt. Jött a sok csivitelő tízéves. Az egyik önkéntes aznap a napi hálaadásról szólt néhány szót, és a bibliai ige volt az aznapi lelki falat.

A gyerekek énekelve imádkoztak. Ismertük a dallamot, és persze, az imát, de nem tudtuk hova tenni, összehozni. Kérdeztem az egyik önkéntes lányt, hogy mi is a dallam, de nem tudta. A harmadik nap már nem bírtam, írtam Zsuzsi nővéremnek, belepötyögtem a dallamot és a nyitó-záróimát. Hát persze, hogy ő tudta, és válaszolt! Ez volt a válasz:

„Karácsonyi ének:
kirje, kirje (kyrie) kisdedecske,
Betlehemi hercegecske,
ki miértünk sok jót tettél,
a pokoltól megmentettél.
mimimimi ReMiDoLa,
mimimimiReMiDoLa,
redotila DoReMiMi,
szofamire DoTiLaLa”

És az ő énekük előtte és utána:

„Jövel Jézus légy vendégünk,
áldd meg amit adtál nekünk,
adjad uram, hogy jól essék,
a te neved dicsérettessék.”

„Aki ételt, italt adott,
annak legyen neve áldott,
mi jól laktunk, hála Isten,
annak is adj, akinek nincsen.”

Az utolsó mondatot nem értettük, de biztos van értelme...

A reggelik tartalmasak voltak, mint minden vacsora. Addig-addig beszélgettünk, hogy aznap csak délben(!) indultunk napi utunkra.

Étéden át **Atyha** felé mentünk, elég rossz úton. A templomnál már többször jártam (Juhos-Kiss Jánossal, Bandi unokaöcsémmel és sógorával, Andrással, majd Mártival, és lehet, hogy még máskor is). 2016. szeptember 18-án villámcsapás következtében leégett a templom. A plébános (Adorján Imre jött akkortájt ide Csíkalfaluból) és néhányan kimentettek pár dolgot. A hamuban találták meg a Feltámadt Krisztus elszenesedett szobrát és a Missziós keresztet. (Korábban én is átutaltam adományt a templom újjáépítésére.)

Szép látvány fogadott, de csak még kívülről. A cserepezés kész, a bádogozás majdnem kész, de

belülről még állványerdő és levért falak fogadtak. Megnéztük a paplakot is, amely most rendbe hozott épület képét mutatta. A ház körül egy közel nyugdíjas ember ápolgatta a virágokat. Ő volt a pap, aki megszólított minket. Jót beszélgettünk a régi emlékeimről és a templomnál folyó újjáépítésről. Adorján atya megmutatta a lezuhant és darabokra tört harangot, majd a még földön lévő és földön pihenő új harangot. Élmeny volt, és bizakodó hangulatban mentünk le a székykapus feljáró előtt pihenő autónkhoz.

Atyháról lekanyarogtunk a most épülő, félig már aszfaltozott bekötőúton az alsó sóvidéki útra, amely már **Korond** kiterjeszkedett határánál köt be. Ott egyből Mátéék pavilonjához mentünk, régóta ismerve az ügyes mester és árus házaspárt. A feleség viseleteket varr és varrat, a férj eredetileg taplász (taplógomba-kikészítő), de mindennel kereskednek. Mindig adott kis kedvezményt, mindig csevegtünk közben, és mindig megismertek, mint visszatérő vásárlót. Régebben náluk vettem a bocskaimat és a mellényemet is. Redőnyük zárva volt. A mellette lévő idősebb hölgnél érdeklődtünk utánuk. Mondta, hogy ezen a héten már nem is jönnek, mert egyrészt megnézik a fenti házban a pár nappal ezelőtti vihar pusztítását, másrészt már készülnek a hét-

végi 50 éves (általános iskolai) találkozójukra. Így hát nála vásároltam be kis emlékeket, hűtőmágnest. Mondta viszont, hogy menyé pavilonja nyitva van kettővel odébb. A fiatalok is nyitottak pavilont, így már bejött emlékezetembe, amikor anno beszéltem fiukkal, aki akkor végzett egy felsőfokú tanintézményben, és nősülni is készült. Így elment az idő? Amikor Matyi unokámnak próbáltam egy meglátott zsinóros mellényt választani, a fiatal feleség segített, hogy az ő fia is elmúlt 6 éves, és az ő magasságához képest saccolta meg Matyi méretét. En még vettem egy zsinóros csizmanadrágot, szerintem megfelelő áron. Már régen vágytam rá, mert hiányzott a lovas és történelmi viseletemből.

Vásárlás után Parajdnak mentünk, és ott át a Bucsin tetőn, le Gyergyóba. Kb. 40 km volt az út, és a tetőnél lehűlt 11 fokra a levegő.

Leereszkedve a Gyergyói-medencébe, megint felmelegedett a levegő, és kellemes, 20 fok körüli melegben vágunk át **Gyergyószentmiklóson**. Éppen csak megpillantottuk a Kós Károly által tervezett és nekem ismert lakóházat, a város főterét és a felette lévő örmény katolikus templomot, mert hajtott az idő. Mentünk fel a **Békászorosba**. Jókat kanyarogtunk felfelé, sokszor egyesben, majd elértük a Gyilkostavat, továbbmentünk először a szorosba. Most

is lenyűgöző látvány volt! Az árus évről évre több, én maradtam a kocsiiban, mert szabályosan megállni, így a nyár végén is nehéz, és büntetést fizetni meg nem volt vágyam. István kattogtatta a fényképezőgépét, és videókat is készített.

Visszaereszkedtünk a **Gyilkos-tóhoz**. Ott muszáj volt fizetős parkolóba menni, és leereszkedve a tópartra, pihentünk egy kicsit.

Ettünk valamit a kocsi hátuljából, fényképeztünk újra lefelé és felfelé, majd vissza a serpentineken, vissza Gyergyón és a Bucsin-tetőn át, vissza Korondon és a Kalonda-tetőn át, majd a pálfalvai leágazáson ráfordultunk a hazafelé vezető útra. Már nem a ma délben megtett atyhai utat választottuk visszafelé, mert nagyon nem tetszett az állapota. Így aztán az atyhai variációt utunk során már nem alkalmaztuk. A csillagtúrának megvan az a hátránya, hogy a szélrózsa minden irányába menve adódnak rövid utak a tervezett új helyekhez, de az aznapi rövid út még nekem is nehézkes volt. Pálfalván keresztül jobb út kezdődött, igaz, utána egy elég hosszú köves utat kellett megtenni Firtosváralján át Énlakáig, ahol az utóbbi évben építettek keskeny, de jó aszfaltutat az etédi bekötésig. Hurrá, tavaly még nem volt! Onnét Etéden át hazaérkeztünk, igaz, 50 perces késéssel, Kőrispatakra. Nem nehezteltek a háziak a késésért. Köszönjük. Hozták a sokfogású vacsorát. Persze, előtte pálinka, közben és utána csatavesztett bor. Lajos papa, a velem közel egyidős házigazda leült most is beszélgetni, felesége, Magdi jött-ment, de betoppant esténként fiatalabb fiuk, Laci, majd felesége, Bea, illetve három gyermekük. Lacit már láttam mostanában a Facén, és tudtam, hogy közel negyven kilót fogyott az elmúlt évben, de ennek ellenére ledöbbsentett karcsúsága. Őt úgy ismertem meg, hogy nagy darab, jól megtermett fiatalember volt, és mindig néztem az ujjait, azokat a nagy és hurkás ujjakat, hogy hogyan csinálja azokkal a családban a legügyesebben a szalmafonást, a szalmabábukat, figurákat. Nos, ő lett ilyen nyurga. Azt mondta, hogy a felesége szigorú étrendet komponált neki, és be is tartotta. Mint mondta,

a hétvégén Zalaapáti testvértelepülésre megy a 10 éves jubileumra, és ott az érettségivel viselt székely harisnyában és székely viseletben szólal fel (így is volt), mint Kőrispatak polgármestere, de egyben Etéd, Énlaka, Küsmöd és Siklód polgármestereként is. Annak idején a legfiatalabb székely polgármester volt, aki most már a harmadik etapját tölti. Örültem mindig, hogy milyen ügyes, dolgos ez a Laci gyerek, ő pénzügyi vonalon diplomázott. Itt mondom el, hogy Lajos öcsémnek a nagyobbik fiát Lajcsinak becézik. A család egyébként református. De, Lajcsi kilépett a ref. egyházból, és miután elvégzett egy felsőfokú turisztikai menedzser-képzést, mellette elvégezte a hetednapi pünkösdi egyház teológiáját. Nem szentelték még fel, de hívják istentiszteletekre, mert ő is rendkívül értelmes. Jó kezekbe adják át az idősebbek az általuk megteremtett és a család összedolgozásából fejlesztett falusi vendéglátást, a szalmakalap-múzeumot és az önellátás gyakorlati tapasztalatait.

Beszélgettünk igencsak sokat, úgy 11 felé dőlünk be az ágyba. Aznap 250 km-t tettünk meg.

2017. szeptember 6. szerda

9-kor reggeli. Az idő kicsit esős, felhős, párás volt, de később kiderült. Reggeli előtt István sé tált egyet a faluban. Éppen a szállásunk előtt hajtott ki a csorda. Az utca túloldalán az utóbbi években egy új pékség épült.

Székelykeresztúrra mentünk, a Gyárfás kúriához. A kúria kertje végre gondozott! Magában a kúriában óvoda működik, a melléképületben szakorvosi rendelő. Megnéztük az emlékszobrokat és emléktáblákat, amelyek Bemről és Petőfiről szólnak, majd mentünk hátra a tetővel védett Petőfi körtefájához. A szép védőépítmény tele volt emlékezőkoszorúkkal, nemzeti színű szalagokkal. Mellette növekszik egy új körtefa! Elolvastuk Kányádi Sándor emlékversét a talapzatnál, amely így szól:

„Haldoklik az öreg tanú,
Petőfi vén körtefája,
Azt beszélik, ő látta volt
verset írni utoljára.”

A kertben réztáblákat fedeztünk fel. Szép emlékezés az évenként itt, Keresztúron születettek felsorolása az utókor számára.

Keresztúr a székely unitáriusok központja gimnáziummal. Kb. 20 éve már, hogy egy kirándulásom során udvarhelyi barátaim segítségével megszervezték nekem egy idős néprajzos tanártudóssal egy találkozót. Érdeklődtem az írásai iránt, érdekelt és érdekel minden, ami az állattartással, mesterségekkel kapcsolatos. Máig szép emlék volt az a beszélgetés, és a már elfáradt ember pislákoló optimizmusa is példamutató volt. Írásaiból már előkészített egy csokorra való, szépen, madzaggal átkötve. Máig őrzöm. Szép befejezése munkásságának, hogy a város múzeumát hamar bekövetkezett halála után róla, dr. Molnár Istvánról nevezték el. Az optimiz-

musra példa, hogy a beszélgetés során ilyeneket mondott: „...már régen, úgy húsz éve megígértem Kolozsváron egy volt teológiai társamnak, néprajzosnak, hogy írok a szokásairól, de még nem tudtam befejezni, pedig megígértem...”

Innét **Székelyudvarhelyre** mentünk. A város szélén megálltunk a híres, erődfallal védett négykaréjos Jézus kápolnánál. Szerencsénk volt, mert előttünk járt egy család, és ők már kihívták a kápolna kulcsának gazdáját, aki, mint mondta, ma csak helyettesített, de azt hiszem, jól jártunk ezen a napon. Szimpatikus, nyugdíjas hölgy volt az idegenvezetőnk. Fotóztunk és felmentünk a falon belül lévő barátnak a lakóházába, egy kis emeletes házacskába. Pályázati pénzből újították fel a házacskát, benne a kápolna történetének feldolgozásával.

A kápolna létesítésének eredete a néphagyomány szerint úgy szól, hogy a XIII. században ezen a helyen állt egy tatár kán sátra. A szemben (kb. 300 m-re) lévő Budvár-hegyről a székelyek kilőttek egy nyilat, amely a sátra előtt álló hadvezér szívébe fúródott. Az égi jelre a tatárok elvonultak, és a város hálából emeltette a kápolnát.

Bementünk a városba, leparkoltunk az eléggé feltúrt főtérnél, a Vasszékely-szobornál. Láttuk, hogy a parkolást szigorúan ellenőrzik. Először innét felcsörgettük Frici barátomékat, hogy a megbeszéltek szerint találkozunk. Frici Évihez, anyósához irányított, hogy ott lesz most mindenki, egy jó fél óra múlva. Ez éppen elég volt egy rövid sétára a központban: a Tamási Áron Gimnáziumnál, a Benedek Elek Tanítóképzőnél, a ref. templomnál, a szép Városházánál, a Ferencsek templománál és a székelyek nagyjait felsorakoztató szoboregyüttesnél köröztünk.

A „Székely-támadt vár” maradék falaihoz már nem jutottunk el. Így történt ez a következő napokban is, amikor a főútról megpillantottunk egy idén gyönyörűen felújított kastélyt, amely a szocializmus idején szülészet volt, de a város visszavásárolta, és a városi múzeumot telepíti most bele.

Friciék már vártak. A régi házrészben él Évi, aki idén 86 éves. Szegénykém, már több törésen van túl, és összement, de hangja és hangulata változatlanul lenyűgöző. Frici, felesége, Ani és Down-kóros nagylányuk fogadtak jó szóval, kétféle fogással. Ani életét lányának, Ernának szentelte, így abbahagyta pénzügyi tevékenységét, megszerezte Kolozsváron a pszichológiai diplomát, és létrehozott egy alapítványt a Down-kórosoknak. Ezt működteti Udvarhelyen. Évi a székelykáposztát hússal (itteni nevén tokánnyal) készíti, erdélyi ízesítéssel. A maradék lecsót is meg kellett kóstolni, Évi gombával készítette. Kb. egy órát maradtunk. Fricinek már korábban el kellett mennie, mert időre volt találkozója fogtechnikai szakmájával kapcsolatban. Sajnos, Friciéknel nem volt nálam a fényképezőgép.

Kérdeztük őket, meddig lehetne lemenni a parajdi sóbányába, és velem együtt azon a véleményen voltunk, hogy ilyenkor már korábban megy le az utolsó busz a nagyközönség számára nyitott tárlókba. Láttam, Istvánnak ez nem esett jól, mert igencsak feszesen próbáltuk tartani az itthon megtervezett programunkat. Végül becserkéztük Parajdot, mármint a sóbányát, de ezt majd később írom.

Udvarhelyről kifelé **Szelykefűrdőnél** megálltunk sétálni, nézelődni. Felmentünk az Orbán

Balázs sírjához és emlékművéhez felvezető tizenegynéhány székely kapu alatt. Az idő kiderült. Lefelé, a kocsihoz jöve szép látványban volt részünk. Egy 50 marhából álló szürkemarha-gulya haladt a hegyoldalban, a parkban(!) az emlékmű felé egy gulyás és néhány kutya vezetésével (a gulya és csorda szót néha keverem, elmondom a különbséget: a gulya a legelőn tanyázik, vándorol, a csorda naponta megy ki a legelőre, reggel a gazdák kiengedik az istállókból az állatot, majd este ki-ki megy vissza, mert várják a fejéshez).

Ezen a szép hegyoldalon volt éppen egy hete az unitáriusok nagy reformációs ünnepe. Erről előző héten olvastam a hírekben. Több jó barátom is unitárius. A reformált vallásukról:

„Egy az Isten!”, azaz Isten egy, az Atyából álló lény. Jézus Isten Fia, de maga nem Isten, hanem egy, a Szentlélek által fogantatott halandó ember (aki nem létezett fogantatása és az azt követő megszületése előtt), és aki később halhatatlanságot és isteni természetet kapott. Még most sem Isten Ő, hanem egyfajta fennkölt ember. A biblikus unitáriusok ragaszkodnak a „Sola Scriptura” (Csak a Szentírás) elvéhez, és a Bibliát ihlettnek és hibátlannak tartják.

Tekertünk hazafelé a délutáni órákban. A **Székelyszentlélek** felé leereszkedő útról láttuk a magasban a **Gordon-tetőn** álló hatalmas, acél Jézus-szobrot, de nem álltunk meg, mert a megközelítésről lebeszéltek. Kocsival reménytelen, gyalogosan pedig sok idő.

Így jártunk az általam titokban tervezett szentléleki betoppánással is. Ui. itt, Székely-

szentléleken él Balázi Dénes bátyám, nyugdíjas iskolaigazgató, egyben végzett unitárius lelkész, akit nagyon régóta ismerek és kedvelek, és aki az elsők között volt, amikor megalapított egy faluházat. Nála egy rövid látogatás legalább másfél óra. „Kaptam is tőle” dorgálást utólag a Facén. Idézem a beszélgetést, amelyet a Facéra feltett utazási képek láttán írt, írtunk egymásnak:

„Szállj le a Hargitáról Hozzánk is! Szeretettel várunk! Dénes és Rózsika.”

„Dénes bátyám! Biztosan sokat csuklottál az elmúlt héten. Túl sokat szerettem volna megmutatni barátomnak. Udvarhelyről Kőrispatak felé terveztem, hogy bemegyünk Hozzád, Hozzátok, de aznap éppen esős-szeles volt a délután, és késésben voltunk. Persze, a telhetetlen Pali még a Gordon-tetőt is tervezte (titokban), de hát így is sűrű és szoros volt minden napunk. Legközelebb lassabban kell utazni. Akkor időben jelzek. Szeretettel, Pali SDG.”

„Innen nem szabad elkésni és elmaradni!” Nos, hát ezek voltak az üzenetváltások.

Farkaslakán megálltunk Tamási Áron síremlékénél és kopjafájánál, valamint körbejártuk a templomot és környékét. A templomba nem tudtunk bemenni, a templom falu felé eső kertjében szépen felújították azt az épületet, amelybe Tamási Áron járt iskolába. Ma emlékház. Itt, a templom mellett 2012 áprilisában, egy késő délutáni, napsütéses időben adtam Mártinak egy róm. katolikus énekeskönyvet (amelyet még Pesten vettem, egyet neki, egyet pedig magamnak), hogy emlékezzünk első erdélyi utunkra, és a misékre vigyük magunknak. Mindkettőnkében egy-egy virág van beragasztva az emlékezőszöveg mellé. Most is hoztam magammal a sajátomat a kocsimban, hogyha misére megyünk, nálam legyen az emlék, egyben segítség.

Az út túloldalán sok pavilon épült az utóbbi öt évben ajándéktárgyakkal és ruházatokkal telve.

Szép napsütéses volt még mindig az idő, így megállapodtunk, hogy még vacsoraidő előtt áthajtunk Kőrispatakon, és az eddig nem látott elsüllyesztett falut, Bözödújfalut megnézzük a leeresztett víz után. Pálfalván, Firtosváralján át „száguldoztunk”, de Énlaka felett megálltunk egy technikai szünetre. Akkor fényképeztem az újból ki-kibúvó kikericset leguggolva, mint anno, ezen a tájon így fotóztuk 2009-ben rokon fiatalembereimmel a tájat és a hófödte, csillogó felszínt.

Énlaka, Etéd, majd Kőrispatakon át megérkeztünk a **bözödújfalui** táblához, illetve az elköltöztetettek emlékkertjéhez. Meglepetésemre, most elég jó, kőszórásos úton be lehetett menni az első templomig, amely már közel volt az ismert és összeomlott kat. templomhoz. A volt tó szélén egy cigány család munkálkodott. Apa, feleség, anyós, rokon és gyerekek. A gyerekek nylonból igyekeztek maguknak a vesszőkre építeni egy sátrat. Az anyós hántolta és osztályozta a sást. Indult a füstölés a vesszők színezése miatt, mindenki munkálkodott. A gyerekeknek adtam Negro cukorkát, megköszönték illemtudóan, majd kis beszélgetés után mentünk tovább a még fellelhető romok közé, amelyek valójában már lábazatok, pincerészek voltak. Gondolom, amit lehetett még, azt most, a leengedéskor széthordták-elhordták.

Próbáltuk megkeresni az ismert templom romjait, de csak találgattuk. Fényképeztünk a beazonosítás miatt; majd a könyvekben meglesz a régi kép, mondtuk. Eszembe jutott, hogy

mi egyszer a befagyott vízen becsúszkáltunk a templomhoz, és azok a képek majd jók lesznek a beazonosításhoz. (Így is történt, itthon előkerestem a 2009. januári képeket.)

Visszafelé még köszöntünk a kosárfonó családnak, és mentünk vissza a táblához, a hídhöz és az emlékparkhoz. Utólag bánom, hogy nem csináltam a sás gyűjtéséről és fonásra történő előkészítéséről munkafázisképeket. De hát, késő bánat.

Az emlékkert szépen bővült. Augusztusban szoktak oda öszszegyűlni a kitelepítettek, erről is olvastam. Mint sokszor, odajött egy cigány ember. Persze, hogy volt nála szalmafonat -emlék, és más egyéb eladásra. Hamar tisztáztuk a helyzetet, hogy én már sokszor jártam itt, már vele is találkoztam, és szalmaügyben mi a legjobb helyen vagyunk a szomszéd faluban, hiszen Szócsék a barátaink és szállásadóink. Az ember értelmes volt, nem tolakodó, így hát vettem tőle két fonatot, mert tudtam, hol a háza, és tudtam, hogy ott él családjával. Viszonzásul megkértük, hogy fotózzon minket le az emlékmű előtt, a nemrég felállított emléktáblák mellett. Így is lett. A helyen román és magyar nyelven is nagy transzparensen láttuk, hogy most, a leengedett víz idején felépítik a mutatott emléktemplomtorzót.

Visszatérve megint jókat ettünk, ittunk, beszélgettünk.

